

ፍክራ እድዋ (ስለ እድዋ አጭር ማስታወሻ)

ዛሬ እድዋ ነው የኢትዮጵያዊያን ሁሉ የልደት ቀን። እድዋን ሳስብ ብዙ ነገሮችን አስባለሁ . . . የተራራ ጫፎች እንደ ጦር ተስለው ይታዩኛል። ድራጎንን ገድሎ ብሩታይትን ከፍርሃት ነፃ ያወጣው ሰይፍ ነጽብራቅ ምኒልክ መዳፍ ውስጥ ይታዩኛል።

እድዋ የነፃነት ቀን እንደሆነ አልጠራጠርም . . . ነጭ ቡጢ በጥቁር መዳፍ የከሸፈበት፣ ብርቱ የንቀት ቋጥኝ የተደረመሰበት፣ እንገት በሃፍረት ከመዘለስ የዳነበት ቦታ እንደሆነ አልዘነጋም። እድዋ እኮ ግዑዝ ተራራ አይደለም ገበየሁን ያህል የጦር ሳተና ውጦ ጭጭ ያለ ጨለማ፣ የእምሩን ትዕግስት ተፈታተነ፣ የባራቱሪን ትዕቢት ትቢያ ያደረገ የነጭን ሴራ የበታተነ ሞገድ ነው። እድዋ የተራራ ሰንሰለት ብቻ አይደለም የጣይቱን የሴትነት ብልሃት ያንጸባረቀ መስተዋት፣ የባልቻን ያህን ድፍረት ያሰናዳ፣ የአባ መላን ብልሃት የሸረበ፣ ለወገን ሃይል ወኔን ያቀበለ፣ የባሻ አውአሎም ምስጢረኛ፣ ጄግኖችን በደም አጥምቆ የሀገር ፍቅር ማተብን ያሳሰረ መንፈስ ነው እድዋ። እድዋ ለኢትዮጵያውያን በዓል ብቻ አይደለም . . . ሳንባን በኩራት ወጥሮ ደረት የሚያስነፋ እየር፣ እንገትን ከመዘለስ ታድጎ ቀና የሚያደርግ ምርኩዝም ጭምር ነው።

እድዋ የሰላም ወዳድ ትውልድና ህዝብ ቋሚ ምስክር አርማ ነው ለዚህም ማሳያ ይሆን ዘንድ የጣይቱ ንግግር መጥቀስ በቂ ነው “እኔ ሴት ነኝ፣ ጦርነት አልወድም፤ ነገር ግን ሀገሬን እንደዚህ ያለ ክብር የሚነካ ዘለፋ ከምትሸከም ጦርነትን እመርጣለሁ። ሂድ መንገዱን ጨርቅ ያድርግልህ! እግሩን ለጠጠር ደረቱን ለጦር አስጥቶ ደመን ለሀገሩ ፍቅር አፍስሶ ለአፈሩ ክብር ለብሶ እሱ ወድቆ ሀገሩን የማያቆም እዚህ ያለ እንዳይመስልህ! ሂድ! የኢትዮጵያን ሰው ባታውቀው ነው። ለሀገሩ መሞት ማለት ለሀበሻ ጌጡ ነው።” ተጨማሪ ካስፈለገ አያልቅም “ ምኒልክ ተወልዶ ባያነሳ ጋሻ፤ ግብሩ እንቁላል ነበር ይህን ጊዜ ሀበሻ” የሚለው ስነ ቃላዊ ግጥም ውስጥ የምንይልክን ብሎም የኢትዮጵያውያንን ሰላም ወዳድነት ማሳያ ነው . . . በግጥሙ ውስጥ በግልጽ እንደተመለከተው ምኒልክ ባያነሳ ጦር አይደለም የተባለው . . . ጋሻ ነው። ጋሻ ደግሞ ራስን ለመከላከል እንጂ ጠላትን ለማጥቃት የሚውል መገልገያ አይደለም። እናም ሀበሻ በአዘብት “የሽንፈት ሰላም ግን ከሽብር ይከፋል. . .” እንደሚለው ምኒልክ ክተት አውጆ ጋሻውን አነሳ፣ ሀገሬው አልገዛም ባይ፣ አሻፈረኝ ባይ፤ በየጎራው ላይ” እያለ ባለትዳሩ ምሽቱንና ልጁን፣ ያላገባው ኮረዳና አጎጠኝነቱን (የከንፈር ወዳጁን) ተሰናብቶ ተከትሎት እድዋ ላይ ተገናኙ . . . እናም እድዋ ከገፊዎች ሳይሆን ከተገፋት ጎራ ቆመ . . . ስለዚህም እድዋ ግዑዝ መልካም ምድር ብቻ አይደለም፤ የሀበሻ የልብ ወዳጅም ጭምር ነው።

የእድዋን በዓል ስናነሳ በቅድሚያ ከሚጠቀሱት ቋሚ ቅርሶች አንዱ የአፄ ምኒልክ ሐውልት ነው። ሐውልቱን ያሠሩት ንግሥት ዘውዲቱ ሲሆኑ የቆመው የአባታቸው የአፄ ምኒልክ ማስታወሻ እንዲሆን ታስበው ነው።

የሐውልቱን ንድፍ ያወጣው ጀርመናዊ አርክቴክት ሀርቲል ስፔንግለር ነበር። ሐውልቱም የተቀረፀው ጀርመን ሀገር ሲሆን የተሰራውም ከነሐስ ነው። ሐውልቱ ከጀርመን ሃገር ተሠርቶ ከመጣ ወዲህ የሚቆምበት ቦታ በዝግጅት ላይ እያለ ንግሥት ዘውዲቱ በድንገት መጋቢት 22 ቀን 1922 ዓ.ም. አረፋ። ነገር ግን የተጀመረውን ሥራ የንግሥቱን አልጋ የወረሱት ቀዳማዊ ኃይለሥላሴ እንዲጠናቀቅ በማድረግ በንግሥናቸው በዓል ዋዜማ ጥቅምት 22 ቀን 1923 ዓ.ም. በታላቅ ክብር በንጉሠ ነገሥቱ ተገለጠ።

ከሐውልቱም ግርጌ ዘመን የማይሸረው ጥቅስ የተቀረፀ ሲሆን እንዲሁም ይነበባል፡- «ከትልቅ ወይም ከትንሽ ቢሆን መወለድ ሙያ አይደለም ራስን ለታላቅ ታሪክ መውለድ ግን ሙያ ነው።» ሃውልቱ በዳግም ፋሽስታዊ ወረራ ወቅት በማርሻል ግራዚያኒ ወርዶ ተቀብሮ የነበረ ቢሆንም ከነፃነት በኋላም ከተቀበረበት ቦታ ወጥቶ እንደገና ታድሶና ተጠግኖ ቀድሞ በነበረበት ቦታ ሚያዝያ 27 ቀን 1934 ዓ.ም. እንዲቆም ተደርጓል።

እምየ ምኒልክ ከአድዋው ድል በኋላ ብዙ መሰረተ ልማት በመዘርጋትና ስልጣኔን በማስገባት የሰላም ጊዜ ጀብደኝነታቸውን አስመስክረዋል። ከነዚህ አንዱ ለሆነው የባቡር ፕሮጀክት ህዝቡ አንድ አንድ ጠገራ ብር ለማዋጣት ማቅማማቱን ሲሰሙ ታህሣሥ 29 ቀን 1900 ለመምህር አካለ ወልድ በፃፉት ደብዳቤ ላይ ይህን ብለው ነበር "ስለምድር ባቡር ሥራ ገንዘብ አውጦ ባልነው ሰው አለቀሰ ብለው የላኩበኝ ደብዳቤ ደረሰኝ... ይህን ከአንቅልፌ ለምን ቀሰቀሳችሁኝ እንደማለት ያለ ነው እንጂ በጭራሽ አንዳንድ ብር አውጦ ቢባል የሚጎዳ ሆኖ አይደለም።" እኔም እላለሁ ከአንቅልፋችን የሚቀሰቅስ መሪ ይብዛልን . . . ለመንቃት ግን አናመንታ።

የአድዋ ዝክራን የማጠቃለልው እኔ ምኒልክ ለፈረንሳይው ሙሴ ሞንዶን በጻፉለት የምሥራች ደብዳቤ ሲሆን እንዲህ ይነበባል "የምሥራች በእግዚአብሔር ቸርነት የየካቲት ቅዱስ ጊዮርጊስ ዕለት ኢጣልያንን ድል አድርጎ መታሁት። በጨረቃ ሲገሰገስ አድሮ እሰፈራ ድረስ መጥቶ ገጠመኝ። አምላክ ኃያላን ረድቶኝ ፈጀሁት፣ ደስ ብሎኛል ደስ ይበልህ" እኔም ደስ ብሎኛል ደስ ይበላችሁ።

ዋግሹም ካሳ

የካቲት 2009 ዓ.ም

